

Za gospodarje

Maribor, dne 20. oktobra 1937

Gnojimo sadnemu drevju jeseni!

K. P.

Sadnemu drevju se pri nas večinoma ne gnoji, in to je gotovo največja napaka naših sadjarjev. Drevo navadno raste kakor smo ga posadili, ter je prepuščeno samemu sebi. V drugih krajih gnojijo sadnemu drevju redno po gotovem načrtu in uspehi so tu. Ne smemo se čuditi, če pri nas izvoz sadja peša in se za naše sadje doseže tako slabo ceno.

Vsi naši sadjarski strokovnjaki so ponovno priobčili stvarna in dobra navodila o gnojenju sadnega drevja; žal vse brez upoštevanja. Pri nas se čaka, da nas vsi drugi prehitijo in potem smo razočarani in hudi na ves svet.

Ravno o gnojenju je pred tremi leti spisal ravnatelj banovinske vinarske in sadjarske šole v Mariboru g. Priol zelo poučno knjigo »Pomen gnojenja v sadjarstvu«. Ta knjiga naj bo vsakemu sadjarju podlaga za delo v sadonosniku. Tudi tu hočemo iz te knjige v kratkem nekaj ponoviti.

Pri negojenih nasadih dobimo povprečno v desetih letih 3—4 krat pridelke, medtem ko v istem času pri polnognojenih nasadih 7—8 polnih pridelkov. Pri večletnem gnojenju so znašali pri poskusih pridelki jabolk na enem hektarju na polnognojenih drevesih 473 meterskih stotov in na enaki površini negojenih dreves samo 216 meterskih stotov. Torej več ko dvojni pridelek! Vrednost večjega pridelka je 14 do 16 krat večja kakor znašajo stroški za izdano gnojilo. Ali je sploh mogoče, da je na podlagi teh dejstev še kak sadjar, ki bi ne uvidel teh koristi?

S pravilnim negovanjem in gnojenjem sadnega drevja zamoremo skoraj vsako leto doseči polni pridelek. Morebitni izostanek pridelka je pa nekaj izjemnega. Važno je tudi, da je pravilno, zadostno in redno gnojenje sadnega drevja tako dobičkonosno, kakor pri nobeni drugi poljščini.

Naše podnebne razmere so ravno za jabolka zelo ugodne. Slovenska jabolka slo-

ve po okusu, zato mora biti naša največja skrb, da kakovost istih poboljšamo in da pridelek še povečamo. Vse to dosežemo ponajveč z gnojenjem.

Glavne hranilne snovi, s katerimi moramo sadnemu drevju gnojiti, so: apno, dušik, fosforna kislina in kalij.

Tam, kjer primanjkuje v zemlji apna, naj se vsako drugo ali tretje leto doda po enem hektarju 10—12 meterskih stotov apnenega prahu in to jeseni, najbolje v novembru.

Dušik pospešuje rast in rodovitnost drevja. Z dušikom se zamore pridelek znatno povečati. Pri nas naj se kot dušično gnojilo rabi apneni dušik ali pa gnojnico.

Fosforna kislina je soudeležna pri tvorbi cvetja. Ker našim zemljam navadno primanjkuje fosforne kisline, bi bilo napačno, ako bi se z njo štedilo. Običajna fosforna gnojila so superfosfat ali fosfatna žlindra.

Kalij zboljšuje kakovost sadja in poveča odpornost drevja. Kalij ne sme zemlji nikoli primanjkovati. Kalij pospešuje življenjske procese v rastlini, zviša količino ogljikovih vodikov in pa sladkorja, sadje postane lepše barve, slajše, okusnejše in bolj aromatično. Les je odpornejši proti mrazu in glivičnim boleznim ter škodljivcem. Ako primanjkuje kalija, nastavi drevo obilico cvetja, iz katerega se pa razvije le drobno in zanikarno sadje. Tako sadje je često pod kožo zeleno in ima grenkljast (na peso spominjajoč) okus. Največ kalija rabijo jabolane, slive in sploh vse koščičasto sadje. Kalij je tedaj ona rastlinska hrana, ki da sadju fini vonj, okus in tudi dobro ceno.

Višji sadjarski nadzornik g. Humek pravi: »Bolehavost dreves, razne bolezni, škodljivci, pozeba itd. kažejo, da primanjkuje kalija sadnemu drevju.«

Kot najcenejše in najprikladnejše gnojilo je za naše razmere 40% kalijeve sol. Ker zemlja kalijevo gnojilo dobro vsrkava, jo trosimo in podoravamo po možnosti že jeseni, in to novembra ali v začetku

decembra; 40% kalijevo sol zamoremo mešati z vsakim drugim gnojilom.

Ako gnojimo jeseni, kar se najbolj priporoča, se gnojila preko zime razkrojijo in enakomerno v zemlji razdele, tako da morejo spomladi ob začetku vegetacije drevesne korenine že povsod najti dovolj primerne rastlinske hrane.

V sadonosniku naj se gnoji po vsej površini enakomerno. Pri posameznih drevesih pa pod kapom krone in še eden do poldrugi meter v krogu dalje. V bližini stebela naj se malo ali nič gnoji. Gnojila naj se, ko se potrosijo, podkopljejo ali pa podorjejo.

Gnoji naj se s sledečimi količinami umetnih gnojil:

Po enem aru (100 kvadr. metrov):
apnenega dušika 3—5 kg; superfosfata ali fosfatne žlindre 3—4 kg; 40% kalijeve soli 4—5 kg.

Po enem hektarju (10.000 kv. metrov):
Apnenega dušika 300—500 kg; superfosfata ali fosfatne žlindre 300—400 kg; 40% kalijeve soli 400—500 kg.

Tu navedene manjše količine naj se trosijo tedaj, če je zemlja težka, ali pa, če smo gnojili tudi še s hlevskim gnojem; drugače pa moramo vzeti večje količine. 40% kalijevo sol zmešamo z apnenim dušikom in skupno potrosimo. Ko smo to storili, dodamo posebej še potrebno količino superfosfata ali fosfatne žlindre.

Ne smemo se zadovoljiti, da nam prinaša drevje le vsako tretje ali četrto leto obilnejši pridelek. Naš cilj mora biti vsakoletna, redna in dobra letina! To pa dosežemo edino le z uporabo umetnih gnojil in s primerno nego.

Naše težave in želje

(Dopis iz žetal)

Toča nam je letos, hvala Bogu, prizanesla, pa navzlic temu imamo slabo letino. Vsi pridelki so bili pišli vsled trajnega deževja, osobito je krompir rano opalila rja, da se je zelišče predčasno posušilo ter je plod vsled tega zaostal in začel gniti, posebno še v ravninah. V vinogradih ni dosti boljše od lani, ker sta peronospora in oidij močno nastopala. Le redki so tako srečni, da so svoje vinograde ohranili s pogostim škropljenjem in žveplanjem. Dosti pa je takih siromakov, ki si pravočasno niso mogli kupiti galice in žvepla, zato njihovi vi-

nogradi izgledajo kakor požgani. Zaradi skrajno neugodnega letošnjega vremena zaostaja tudi kakovost vina za lanskim. Dasi smo v obče malo nabrali, bi radi še to prodali, če bi bila le količkaj cena. — Sadja imamo precej, pa kaj, ko ima tako slabo ceno: 1—1.25 din kilogram, kvečjemu 1.40 din, ponekod pa še manj. Sprva smo pričakovali dobrih cen letošnjemu sadju, zdaj pa je ravno narobe.

Živine, ki ima malo boljše ceno, ima malokdo prodati. Če pa ima žito boljše ceno, pomeni za nas slabo, ker moramo živce celo v dobrih letinah kupovati, kaj šele v neugodnih! Mnoge družine gledajo obupno v bodočnost; morda celo zimo ne bodo videle kruha, ker ne bo s čim kupiti žita. Najhuje pa je pri mnogih, ki imajo šolarje, ko jim pri najboljši volji ne bo mogoče kupiti najpotrebnejše obleke in pa obutve.

Še nekaj. V predvojni dobi je vlada pošiljala kmetijske strokovnjake po kmetijskih občinah, ki so navadno ob nedeljah po rani sv. maši imeli pouk, ponajveč v šoli. Poučevali so, kako je ravnati z živino v času nezgode, osobito če živinče napne, če pogoltne jabolko ali kaj sličnega, pri porodu itd. Danes je strokovni učitelj bela vrana, nezgode se pa množe posebno zdaj v jeseni, ko sadje in repa mnogokrat povzroči nesrečo; tudi rosna trava, tako zvaní otavič, rad povzroča napihovanje pri govedih. Ljudje si ne znajo pomagati; vsled nevednosti v takih primerih ravna jo baš narobe. Zato bi bilo zelo želeto, da bi živinorejski veččak obiskal naš kraj ter nas poučil, kako je ravnati z živino v omenjenih primerih, da se preprečijo nesreče.

Ljudski pravnik.

Odvetnik noče vrniti vložne knjižice. A. O. pri Sv. A. Nekdo je bil obsojen na plačilo 900 din odvetniških stroškov. Ker jih ni pravočasno plačal, ga je odvetnik rubil, pred prodajo zarubljenih predmetov pa je vzel odvetnik vložno knjižico z vlogo din 24.000 rekši, da bo že dobil denar iz posojilnice. Odvetnik je moral posojilnico tožiti, je pa pravdo izgubil v vseh inštancah, nastale stroške 10.000 din je kar odpisal od omenjene vložne knjižice, se nato odselil in knjižice noče vrniti. Vprašate, kaj je storiti, da bi se dobila knjižica nazaj. — Ako je bila knjižica izročena odvetniku v zastavo za dolg, je ni dolžan

vrniti, dokler ne dobi plačanega dolga. Ako mu je bila izročena le z naročilom, da izterja od posojilnice izplačilo vloge, bi jo moral po končani pravdi vrniti. Lahko pa jo da zarubiti! Ako je odvetnik tožil posojilnico brez naročila na lastno pest, ni vlagatelj, odnosno izročitelj knjige dolžan trpeti stroškov! Ako je po gorenjem izročitelju upravičen zahtevati vrnitev knjižice, naj odvetnika toži. Pristojno je sodišče sedanjega domovališča odvetnika in boste morali tja k razpravi ali pa poslati pooblaščenca. V slučaju, da poverite zastopstvo odvetniku, glejte, da ne bo ocenil spornega predmeta na 14.000 din, ker toliko itak knjižica ni vredna in bi bilo pristojno okrožno sodišče, pri čemur je postopek daljši in dražji. Okrajno sodišče sodi o spornih predmetih do 12.000 din.

Trčenje kolesarjev vsled napačne vožnje; odškodnina. H. F. v L. Z dvorišča ste se na kolesu pripeljali na cesto. V istem času je pripeljal po cesti drug kolesar in se Vam ognil na levo, namesto da bi ostal na svoji desni polovici cestišča. Ker ste Vi vozili naprej po svoji desni, sta zavozila drug v drugega, poškodovalo se Vam je kolo in ste morali plačati popravilo. Vprašate, ali ste upravičeni zahtevati povračilo stroškov popravila od nasprotnika. — Kdor privozi z dvorišča ali stranske poti na glavno pot, mora dajati znamenja z zvoncem, voziti počasi in pustiti vozaču na glavni cesti, ako je že v neposredni bližini, prednost. Ako ste na tak način privozili z dvorišča, nasprotni vozač še ni bil v neposredni bližini, vozil pa je prehitro in se Vam napačno ognil na svojo levo stran, zadene edina krivda na nezgodi njege in Vam mora povrniti stroške potrebne popravila in enega opomina. Tožiti bi ga morali pri onem sodišču, kjer ima on svoje domovališče. Najbolj enostavno bo, da predlagate izdajo plačilnega povelja. Seve si lahko vzamete odvetnika, ako nasprotnik kaj ima.

Voda z zgornje parcele odnaša zemljo s spodnje. K. Š. v P. Nad Vašo njivo leži sosedova njiva, s katere se je do leta 1914 voda odtekala po posebnem jarku v cestni jarek. Leta 1914 pa je sosed omenjeni posebni jarek, ki se je nahajal na njegovem svetu, zadelal, vsled česar je ob letošnjem obilnem deževju voda, pritekla z zgornje (sosedove) njive, na Vaši spodaj ležeči njivi odnesla, odnosno »izdrila« zorano zemljo. Vzlic prošnjam sosed noče vposta-

viti prejšnjega jarka v staro stanje. Vprašate, ali bi ga mogli k slednjemu prisiliti. — Vodni zakon določa le, da lastnik zemljišča ne sme samovoljno spreminjati odтока vode, tekoče po njegovem zemljišču, na škodo spodnjega zemljišča. Ker pa ni predpisa, da bi moral zgornji lastnik kaj napraviti v svrhu obvarovanja spodnjega zemljišča, ni dolžan napraviti jarka za odtok in vsled tega tudi ni dolžan zasuti jarek zopet odkopati. Prosite župana ali sodnika, naj z lepega pripravita sosedu k temu, da bo jarek obnovil.

Vprašanja in odgovori

Najnižje mezde poljskih in lesnoindustrijskih delavcev. I. K. v P. Vprašate, koliko znašajo najnižje mezde navedenih delavcev. — Za poljske delavce niso določene najnižje mezde. Kar se tiče »lesnoindustrijskih« delavcev določa uredba sledeče: Minimalne mezde nekvalificiranih delavcev (in delavk) na uro znašajo v industriji neglede na kraj, v trgovini in obrti v krajih s preko 5000 oseb 2.75 din, z manj nego 5000 oseb 2.50 din v naslednjih strokah skupine b: tesarji; impregnacija lesa; izdelovanje pohištva razen upognjenega, vrtnih stolov ter podobnih množinskih predmetov; izdelovanje lesenih stavbnih delov, modelov; mizarji; gradbeno tesarstvo. Delavci (delavke) izpod 18 let dobivajo v teh strokah najmanj 2.25 din na uro. — Za stroke skupine c, kamor spadajo gozdna dela, žage, cepanje drv, izdelovanje lesne volne, drobljenje in mletje skorje, sodarji, izdelovanje parketov, rolojev, palic, lesenih klincev znašajo minimalne mezde v industriji neglede na kraj, v trgovini in obrti v krajih s preko 5000 oseb 2.50 din na uro, z manj nego 5000 oseb 2.25 din na uro, za delavce izpod 18 let 2 din. Posebne določbe veljajo za izdelovanje kopit in podpetnikov, struženje lesa, izdelovanje drobnih in galanterijskih lesenih predmetov, igrač, suhe robe neglede na kraj obratovanja za delavce v starosti preko 18 let 2 din na uro, izpod 18 let pa 1.80 din na uro.

Uvoz rabljenega dvokolesa iz Nemčije. Isti. Vprašate, ali bi mogli pripeljati iz Nemčije v Jugoslavijo malo rabljeno dvokolo, ne da bi Vam trebalo plačati carino; ako ne, koliko bi znašala carina. — Ako ste bivali v Nemčiji najmanj dve leti, potem lahko ob povratku v Jugoslavijo pri-

peljete s seboj rabljeno dvokolo brez plačila carine. Višina carine znaša okoli 280 do 300 din.

Podaljšanje veljavnosti potnega lista v inozemstvo. Š. K. v Sch. Bivate v inozemstvu in vprašate, kje bi zamogli dati podaljšati veljavo svojega potnega lista. — To morete storiti pri najbližjem jugoslovanskem konzulatu.

Vojaške zadeve

Skrajšan rok pri pogranični trupi? K. J. pri Sv. P. Pri mejnih četah ni skrajšanja roka službovanja, ker svoje redne vojaške obveznosti pri tej četi sploh ne morete odslužiti. K mejni četi se namreč sprejemajo jugoslovanski državljani, ki so dobrega obnašanja, zdravi in za službo sposobni, ki so že odslužili svoj kadroviski rok, ki niso preko 30 let stari (ako so redovi ali kaplarji), odnosno ne preko 35 let (ako imajo višjo saržo) in ki se zavežejo, da bodo najmanj tri leta služili pri mejni četi. Za sprejem je treba prositi poveljnika graničnih čet v Skoplju. V katerem kraju je največ graničarjev, nam ni znano. Plačo dobivajo približno kot nižji državni uradniki.

Odškodnina za poškodba konja ob priliki manevrov. L. K. v P. Ob priliki zadnjih manevrov ste morali na poziv poveljstva vojnega okrožja dati na razpolago konja. Pri manevrih je konj zadobil težje odtiske na hrbtenici in na prsih, vsled česar ga niste hoteli vzeti nazaj. Vojaški živinozdravnik Vam je obljubil, da bo konj v osmih dneh zdrav, v resnici pa konj še do danes ni zmožen za težja dela na polju. Najeti ste si morali drugega konja ter plačujete zanj 50 din dnevno. Vprašate, ali lahko zahtevate odškodnino in kolikšno. — § 246 zakona o ustrojstvu vojske in mornarice določa, da se povrne škoda, ki nastane, ako se pri službeni upotrebi upropasti ali onesposobi žival, in sicer po ocenitvi. Nadalje določa člen 25 pravilnika o spopolnjevanju vojne čile z živino in prenosnimi sredstvi, da se mora vsakemu lastniku to, kar se mu je vzelo, vrniti v istem stanju, v katerem je bilo ob času odvzema. Ako bi se dogodila kaka škoda, tedaj jo bo država nadomestila na podlagi komisijske ocenitve ob priliki vrnitve. Postopek je sledeč: Zaprošiti morate pri poveljstvu polka, kateremu ste konja predali, izvod iz spiska po obrazcu X; ko dobite ta izvod,

morate napraviti prošnjo na poveljnika vojnega okrožja, in sicer v teku enega meseca, ter priložiti navedeni izvod. Ko Vam bodo konja hoteli vrniti, ga bo komisija pregledala in ocenila škodo. Tako ocenjeno škodo Vam bo država plačala. Ne boste pa mogli dobiti plačane tako visoke odškodnine, da bi lahko izplačali po 50 din dnevno za najem drugega konja.

Sejmska in tržna poročila

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 16. oktobra so pripeljali 69 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 13 do 14 din kilogram, slanina 13—14. Kmetje so pripeljali en voz lucerne 35, en voz sena 37, 21 voz čebule 1—3. Česenj 3—6, krompir 0.75—1.50, hren 6—8, kislja repa 2, zelje 5 (glava 1—3). Grozdje 3—10, hruške 4—10, jabolka 2—5, kostanj 3, luščeni orehi 20—24, suhe slive 10—12. Na trgu so bile tri vreče ajde 1.50, dve ajdovega pšena 3.50—4, pet fižola 1.50—2.50, tri ječmena 1.50, šest koruze 1.50—2, pet prosa 1.75—2, dve prosenega pšena 3.50 do 4, šest pšenice 1.75, tri rži 1.75. Jajca 0.75—1.25, mleko 1.50—2, smetana 7 do 10, sirovo maslo 20—24. Prinesli so 10 gosi 35—45, 304 kokoši 18—25, 964 piščancev 20—60, 20 puranov 30—45, 25 rac 12—20, 23 domačih zajcev 4—25.

Na svinjski sejem v Mariboru 15. oktobra so pripeljali 343 svinj. Povprečne cene so bile: 5—6 tednov stari prasci 70—100 din, 7—9 tednov 85—105, 3—4 mesece 130 do 170, 5—7 mesecev 210—430, 8—10 mesecev 350—440, eno leto stari 620—780 din. Prodanih je bilo 128 prascev. Svinje so se prodajale po 6—7.50 din za kilogram žive teže in 9—11 din za 1 kg mrtve teže.

Mariborski živinski sejem 12. oktobra. Prignanih je bilo 8 konjev, 15 bikov, 120 volov, 494 krav in 14 telet, skupaj 651 komadov. Cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 4.60—6 din, poldebili 3.75—5.50, plemenski 3.40—4.75, biki za klanje 3.50—5, klavne krave debele 4 do 4.75, plemenske 3.25—4, klobasarice 2.25 do 3.60, molzne 3.25—4, breje 3.10—3.60, mlada živina 4—5.50, teleta 5—6.75 din. Prodanih je bilo 424 komadov. — Cene mesu: volovsko meso I. vrste 10—12 din, II. vrste 8—10, meso od bikov, krav, telic 6—12, telečje meso I. vrste 10—12, II. vrste 8—10, svinjsko meso sveže 10—14 din.